

**ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
З КУРСУ
ВИЩА ОСВІТА УКРАЇНИ ТА БОЛОНСЬКИЙ ПРОЦЕС**

Цілі семінарських занять – навчити визначати особливості соціальних явищ. Оволодіти певною сукупністю знань, умінь та навичок. Вміти застосовувати теоретичні знання в рішенні певних освітянських ситуацій .

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 1

ТЕМА: ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ ХХІ СТОЛІТТЯ

1. Дискусія : “Філософія освіти ХХІ ст. Чи потрібна зміна парадигми навчання?”
2. Бліц – опитування по темі. (20/10 балів)
3. Тест на визначення ерудиції.
6. Домашнє завдання до самостійної роботи. Ознайомлення з основними документами Болонського процесу. Підготовка до “круглого столу”

ПИТАННЯ ДО ДИСКУСІЇ

1. Чи варто було ЮНЕСКО визначити ХХІ ст. – “віком освіти”?
2. Чи потрібна нова парадигма освіти?
3. Чи є євроінтеграція України вагомим чинником соціально – економічного розвитку держави?
4. Чи потрібна реформа освіти?

Бліц – опитування (до теми1)

ВАРІАНТ 1

1. ЮНЕСКО – це.....
2. До загальноцивілізаційних тенденцій відносяться
3. Національна Доктрина освіти України прийнята
4. Гуманізація освіти передбачає.....

ВАРІАНТ 2

1. Культура толерантності передбачає.....
2. Глобалізація – це.....
3. Перехід від індустріальних до науково – інформативних технологій привів до зміни.....
4. Національна Доктрина освіти України передбачає скорегувати спрямованість учбового процесу з на

ВАРІАНТ 3

1. Чьому ХХІ ст. ЮНЕСКО визнало як “ВІК ОСВІТИ”?
2. Яка повинна бути ведуча функція викладача у ХХІ Столітті?
3. Нова парадигма освіти передбачає

Література:

1. Болонський процес у фактах і документах/Упорядники Степко М. Ф., Болюбаш Я. Я., Шинкарук В. Д., Грубшко В. В., Бабин І. І. — Київ — Тернопіль: Вид-во ТДПУ іМ. В. Гнатюка, 2003. — 52 с.
(<http://www.tspu.edu.ua/>).
2. Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу (документи і матеріали 2003 - 2004 рр.) / За ред. В. Г. Кременя, авт. кол.: Степко М.Ф., Болюбаш Я. Я., Шинкарук В. Д., Грубшко В. В., Бабин І.І. — Київ — Тернопіль: Вид-во ТДПУ, 2004. — 147 с.
(www.tspu.edu.ua).
3. Ван дер Венде М.К. Болонская декларация: расширение доступности и повышение конкурентоспособности высшего образования в Европе // Высшее образование в Европе. — 2000. — Том XXV. — № 3.
4. Кремень В.Г. Болонский процесс: сближение, а не унификация // Зеркало недели. — № 48(473). — 13-19 декабря 2003.
5. Лукичев Г.А. Интеграция и эффективность — цели реформ в высшем образовании стран Европы // Научный вестник Московского государственного технического университета гражданской авиации. — 2000. — № 26. — С. 13-18.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 2

Тема: Світова вища освіта.

Досвід організації освіти у зарубіжних країнах.

Обладнання: підручники та посібники про вищу освіту, географічна карта.

1. Теоретичний блок:

Круглий стіл:

- Вища освіта США.
- Вища освіта Об'єднаного Королівства.
- Вища освіта Італії.
- Вища освіта Іспанії.
- Вища освіта сучасної Франції.
- Вища освіта сучасної Японії.
- Вища освіта сучасної Німеччини.
- Вища освіта сучасної Польщі.
- Вища освіта Росії.

2. Практичний блок:

- Оформлення педагогічного словника.
- Порівняння системи вищої освіти України з іншими країнами Світу.
- 3. Домашнє завдання:
- Підготовка до контрольної роботи №2. Ознайомлення з документами Болонського процесу.
- 4. Контрольна робота №1

Література:

1. Вища освіта України і Болонський процес: Навчальний посібник /за редакцією В.Г.Кременя. Авторський колектив: М.Ф.Степко, Я.Я.Болюбаш ... - Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004.- розд.2
2. Сравнительная характеристика развития образования в странах Азии, Африки и Латинской Америки /Ред. Микаберидзе Г. В., 1991. – с. 10 – 18.
3. Образование в современном мире. - М., 1986.- с. 23 – 48.
4. Реформы образования в современном мире. – М., 1995.
5. Макробайг М. Студенты России и Канады (сходство и различие жизненных установок. Высшее образование в России . 1995. – с. 5 – 35.
- 6 Реформа высшего образования в Нидерландах // Голландский институт в Санкт-Петербурге: <http://www.holinst.spb.ru/>.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 3

БОЛОНСЬКИЙ ПРОЦЕС ЯК ЗАСІБ ІНТЕГРАЦІЇ ТА ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ ОСВІТИ ДЕРЖАВ ЄВРОПИ.

1. **Круглий стіл:**” Чи є альтернатива Болонському процесу?”
Зразковий перелік питань:
 - Болонський процес: наближення чи уніфікація?
 - Чи потрібна інтеграція до Європейського освітнього простору?
 - Чи є освіта фактором стабільності та національної безпеки?
2. Контрольна робота №2
3. Домашнє завдання:
Підготовка до підсумкового семінару.
Підготовка реферативної роботи.

Література:

- 1 Кремень В.Г. Болонский процесс: сближение, а не унификация // Зеркало недели. — № 48(473). — 13-19 декабря 2003.
2. Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу (документи і матеріали 2003 - 2004 рр.) / За ред. В. Г. Кременя, авт. кол.: Степко М.Ф., Болюбаш Я. Я., Шинкарук В. Д., Грубшко В. В., Бабин І.І. — Київ — Тернопіль: Вид-во ТДПУ, 2004. —147 с. (www.tspu.edu.ua).

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 4

ТЕМА: БОЛОНСЬКИЙ ПРОЦЕС І УКРАЇНА

1. Тестова перевірка результатів самостійної роботи за темою.
2. Аукціон питань за темами курсу.

Література:

1. Журавський В.С, Згуровський М.З. Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти. — К.: ІВЦ «Видавництво «Політехніка», 2003. — 200 с.
2. Кремень В.Г. Болонський процес: сближение, а не унификация // Зеркало недели. — № 48(473). — 13-19 декабря 2003
3. Лукичев Г.А. Интеграция и эффективность — цели реформ в высшем образовании стран Европы // Научный вестник Московского государственного технического университета гражданской авиации. — 2000. — № 26. — С. 13-18.
4. Матеріали науково-практичного семінару «Кредитно-модульна система підготовки фахівців у контексті Болонської декларації». — Львів, 21-23 листопада, 2003. — Львів: Львівська політехніка. — 111 с.

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ЗАВДАНЬ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ НЕОБХІДНО ОЗНАЙОМИТИСЯ З ОСНОВНИМИ

- принципами побудови систем вищої освіти Англії, Італії, Іспанії, Німеччини, Франції та інших країн Європейського Союзу. — **Самостійна робота 1;**
- документами Болонського процесу та щодо співробітництва України і Європейського Союзу. (**Основні документи щодо співробітництва України та Євросоюзу:** Декларація ЄС щодо України, 1991; Угода про партнерство і співробітництво між Україною та ЄС (14.06.1994); Спеціальна резолюція Ради Міністрів ЄС щодо України (31.10.1994); Указ Президента України № 615 «Стратегія інтеграції України до ЄС» (11.06.1998); Постанова Кабінету Міністрів України № 852 про запровадження механізму адаптації законодавства України до ЄС (12.06.1998); Постанова Кабінету Міністрів України №1496 про Концепцію адаптації законодавства України до законодавства ЄС (16.08.1999); Зобов'язання щодо посилення стратегічного партнерства між Україною та ЄС, підписані на 4-му Саміті ЄС — Україна, м. Ялта (11.09.2001); матеріали саміту Європейський Союз — Україна, м. Копенгаген (04.07.2002) тощо). — **Самостійна робота 2;**
- інноваційними документами та рекомендаціями із запровадження Європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС-ECTS) та нормативними й інструктивними матеріалами Міністерства освіти і науки України щодо впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у ВНЗ України. — **Самостійна робота 3;**
- інноваційними документами та рекомендаціями із запровадження трициклової підготовки фахівців. — **Самостійна робота 4;**
 - інноваційними документами та рекомендаціями щодо запровадження норм та стандартів якості ЄПВО у вищу освіту України. —

Самостійна робота

ІНДИВІДУАЛЬНІ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНІ ЗАВДАННЯ.

1. Створення Інформаційного пакету/каталогу навчальних дисциплін (курсів) (ВНЗ, факультету, спеціальності) — (за вибором).
2. Методика визначення наднаціональних (європейських), національних, фахових компетенцій для створення стандартів освіти (напрямок освіти за вибором).
3. Структура, зміст та вимоги до стандартів освіти нового покоління.
4. Створення рамкових стандартів за відповідним напрямом освіти.
5. Складання навчального плану підготовки (бакалавра, магістра, доктора) (за вибором).
6. Розробка робочої програми з навчальної дисципліни (за вибором).
7. Створення шкали оцінювання навчальної діяльності студента з курсу (за вибором).
8. Створення порівняльних схем навчальних планів, структури кредитів, шкал оцінювання тощо загалом або за спеціальностями і напрямками у ВНЗ різних країн Європи.
9. Аналіз чинних у Європі систем забезпечення якості вищої освіти та механізмів визнання документів про вищу освіту.
10. Моделювання системи управління якістю вищої освіти на університетському рівні.
11. Написання есе з відповідних тем навчальної дисципліни.
12. Написання звіту про навчання з навчальної дисципліни.

Примітка. Можна також пропонувати тему навчально-дослідних завдань з проблеми Болонського процесу, оскільки в цьому випадку пропонується тільки незначний перелік як зразок.

Дидактичні засоби для виконання поза аудиторної самостійної роботи магістрів-

Поза аудиторна самостійна робота припускає щотижневу підготовку до лекцій (за конспектом, підручниками або навчальними посібниками), також виконання різноманітних теоретичних завдань: визначення понять, підготовку питання для доповіді, вибіркоче конспектування матеріалу до самостійної підготовки, написання письмової самостійної роботи (реферату) за вільно вибраною темою.

Перелік завдань до самостійної підготовки магістрів (СПМ), коментарі до вивчення матеріалу лекцій та перелік літературних джерел наведений нижче.

Завдання на СПМ за темами

<i>Сутність завдання</i>	<i>Коментарі</i>	<i>Література до виконання сам. роботи</i>
<p>Розуміти сучасні євроінтеграційні процеси та роль освіти в розвитку партнерства України з європейськими державами</p> <p>Знати основні принципи побудови систем вищої освіти провідних європейських країн</p> <p>Знати основні цілі (завдання), принципи та положення Болонського процесу</p> <p>Знати основні критерії європейського простору вищої освіти та європейські структури, які супроводжують Болонський процес</p> <p>Розуміти процеси гармонізації архітектури системи європейської вищої освіти</p>	<p>Філософія освіти ХХІ ст. Євроінтеграція України як чинник соціально-економічного розвитку держави. Основні завдання, принципи та етапи формування європейського простору вищої освіти</p> <p>Ознайомлення із принципами побудови систем вищої освіти Англії, Італії, Іспанії, Німеччини, Франції та інших країн ЄС</p> <p>Ознайомлення з основними документами Болонського процесу та співробітництва України і Європейського Союзу</p> <p>Основні європейські структури, які супроводжують Болонський процес, їхня мережа, зміст, структура та завдання щодо створення європейського простору вищої освіти</p>	<p>1. р.1,2</p> <p>2.</p> <p>11.</p> <p>20.</p> <p>21.</p>
<p>Знати основні інноваційні документи та рекомендації з проблеми Європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС-ECTS)</p> <p>Розуміти механізми перезарахування кредитів між різними секторами на національному та міжнародному рівнях та різними навчальними середовищами</p> <p>Знати основні структурні елементи ЄКТС (ECTS) та основні її функції. Знати основні документи, які сприяють визнанню кваліфікацій. Розуміти підходи до оцінювання навчальної діяльності студента та створювати модель моніторингу якості освіти в умовах запровадження ЄКТС-ECTS. Вміти користуватися та створювати шкалу оцінювання ЄКТС-ECTS</p>	<p>Болонський процес як засіб інтеграції і демократизації вищої освіти. Основні завдання, принципи та етапи формування європейського простору вищої освіти</p> <p>Європейська кредитно-трансферна система (ЄКТС-ECTS): ключові особливості ЄКТС, основні інструменти ЄКТС, основні учасники ЄКТС. Додаток до диплома європейського зразка (DIPLOMA SUPPLEMENT – DS)</p> <p>Вивчення основних інноваційних документів та рекомендацій із запровадження Європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС-ECTS)</p> <p>Основні складові ЄКТС-ECTS, її структура, зміст та завдання</p> <p>Оцінювання навчальної діяльності студента та створення моделі моніторингу якості освіти в умовах запровадження ЄКТС-ECTS. Шкала оцінювання ЄКТС-ECTS</p>	<p>1. р. 2,3</p> <p>29.</p> <p>32.</p>

<p>Знати сучасні тенденції формування національної системи й структури кваліфікацій та шляхи її адаптації (узгодження) до системи і структури кваліфікацій європейського простору вищої освіти</p> <p>Знати місце в системі підготовки фахівців з вищою освітою поєднаних ступенів, ступенів інтегрованих магістрів</p> <p>Знати тенденції формування Переліку напрямів освіти, за якими здійснюється підготовка фахівців на ЄВО</p> <p>Знати про сучасні тенденції створення рамкових стандартів їхню структуру, зміст та формування навчальних планів (діаграми підготовки)</p> <p>Знати структуру і зміст та вміти створювати (формувати) узгоджені робочі програми навчальних планів (діаграми підготовки)</p> <p>Знати структуру й зміст та вміти створювати (формувати) узгоджені робочі програми навчальних дисциплін.</p>	<p>Система та структура кваліфікацій європейського простору вищої освіти.</p> <p>Вивчення основних інноваційних документів та рекомендацій із запровадження трициклової підготовки фахівців</p> <p>Визначення компетентностей, компетенцій та результатів навчання у процесі створення рамкових стандартів</p>	<p>1. p.4</p> <p>3.</p> <p>4.</p> <p>33.</p>
<p>Знати про якість освіти як визначальний чинник на ЄПВО. Критерії якості вищої освіти. Розуміти концептуальні засади створення системи із забезпечення якості вищої освіти відповідно до норм і стандартів ЄПВО</p> <p>Знати механізми створення та запровадження норм і стандартів якості освіти ЄПВО</p> <p>Розуміти основні підходи щодо створення національної мережі забезпечення якості та співробітництва з європейською мережею забезпечення якості. Розуміти підходи і методи оцінки якості вищої освіти та діагностики мінімального рівня професійної компетентності майбутніх фахівців, що є загальноприйнятими у європейській та світовій</p>	<p>Забезпечення якості підготовки фахівців в умовах інтеграції вищої освіти України в європейський освітній простір</p> <p>Вивчення основних інноваційних документів та рекомендацій щодо запровадження норм та стандартів якості ЄПВО у вищу освіту України</p> <p>Забезпечення внутрішньої якості вищої освіти</p>	<p>1. p.5</p> <p>3. p. 1-3</p> <p>6.</p> <p>7.</p> <p>21.</p>

практиці		
Розуміти структуру системи ліцензійних інтегрованих іспитів, які запроваджуються і реалізуються в практиці підготовки фахівців в українських, європейських та світових вищих навчальних закладах (університетах) (як приклад, напрям освіти — медицина, спеціальності — лікувальна справа, педіатрія, стоматологія тощо) Вміти моделювати системи управління якістю вищої освіти на університетському та загальнодержавному рівнях	Структура та зміст бакалаврських, магістерських та докторських програм Європейського простору вищої освіти	1. р.6 3. 9. 23.
Бути здатним судити в соціально прийнятій спосіб про пов'язані між собою проблеми сьогодення з інтеграції вищої освіти у ЄВО Знати різноманітні підходи стосовно організації дослідницької роботи у сфері інтеграції вищої освіти, вивчення стану та процесів формування системи вищої освіти	Виконання індивідуального навчально-дослідного завдання (есе, звіт про навчання з навчальної дисципліни)	1. р.7 2. 6. 27.
Знати, розуміти та застосовувати сучасні підходи до оцінювання змісту підготовки фахівців	Підсумкове тестування та зарахування заліку	1. р.6 3. 9. 25 29. 31.

На самостійну роботу по вивченню курсу «Вища освіта України і Болонський процес» передбачено 28 годин, що складає 70% від аудиторного фонду часу, запланованого програмою дисципліни.

Покладаючись на достатньо високий рівень підготовки аудиторії (магістрів), на самостійну роботу заплановано питання, які поширюють знання по окремим теоретичним і практичним питанням. Їх обговорювання треба починати з заслуховування докладів і рефератів на семінарських заняттях. Тобто основним видом самостійної роботи студентів з курсу «Вища освіта України і Болонський процес» слід вважати підготовку рефератів і докладів.

Окрім того, об'єктом самостійного рішення повинні бути теми і питання, які, враховуючи обмеженість часу аудиторних занять, не можуть бути опрацьовані на семінарських заняттях.

На підготовку студентами індивідуального самостійного завдання заплановано 6 годин. Час на виконання поза аудиторної самостійної роботи наведено в таблиці. Час на підготовку до контрольних робіт зафіксовано в таблиці

Перелік питань і практичних завдань для самостійної роботи студентів та обсяг годин по їх вивченню наведено в додатку .

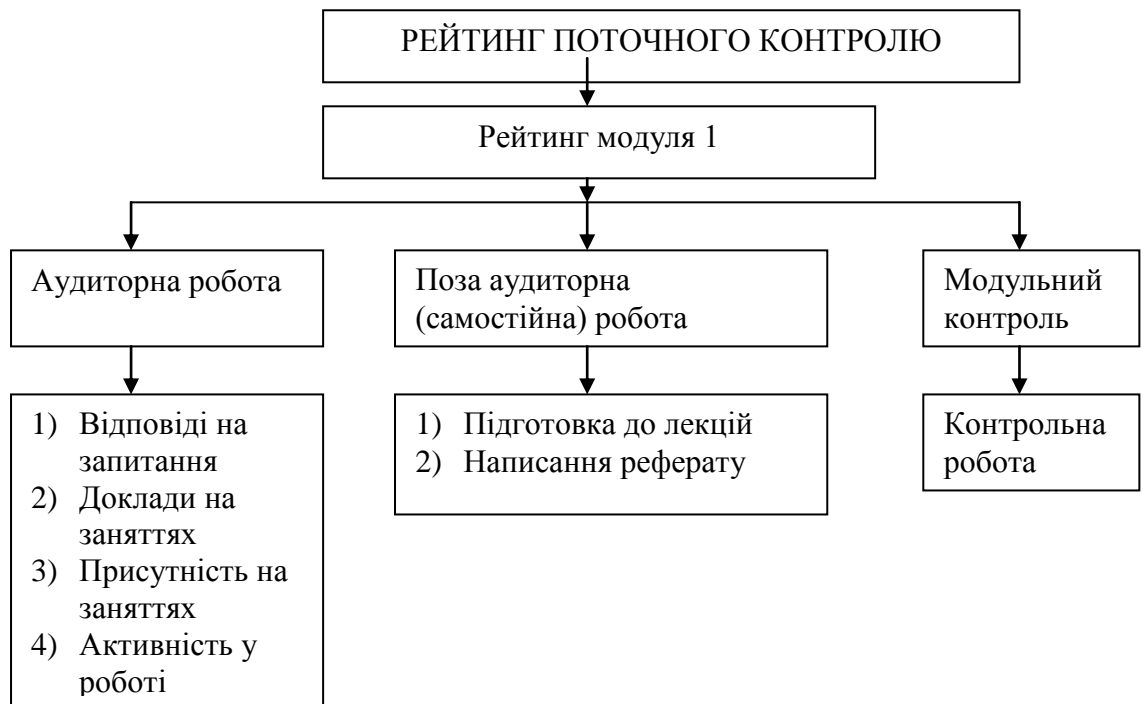
Система рейтингового контролю та критерії оцінювання знань магістрів- за курсом „Вища освіта України і Болонський процес”

Рейтинговий контроль складається із поточного контролю (оцінка поточних знань магістрів протягом триместру вивчення курсу) та підсумкового контролю (складання заліку за курсом „Вища освіта України та Болонський процес”).

1) Система рейтингового поточного контролю

Курс „Вища освіта України та Болонський процес” складається із загального об'єму 54 години (1,5 кредита). Аудиторна робота – 16 годин: лекцій – 8 годин, практичних занять –8. Поза аудиторна самостійна робота – 38 годин.

Рейтинговий поточний контроль знань за курсом „Вища освіта України та Болонський процес”

Рейтинг кожного модуля складається з суми *середніх* оцінок за:

- аудиторну роботу студента впродовж вивчення учбового матеріалу модуля;
- поза аудиторну самостійну роботу студента впродовж вивчення учбового матеріалу модуля
- модульна контрольна робота.

Оцінка аудиторної роботи магістра

Поточне оцінювання всіх видів учбової діяльності студента здійснюється в національній 4-х бальній системі ("5", "4", "3", "2"). В кінці вивчення учбового модуля викладач виставляє середню оцінку за аудиторну роботу студента. Цю оцінку викладач трансформує в рейтинговий бал таким чином:

Національна система оцінки		Рейтингова система, бали
бальна	словесна	
5	відмінно	10
4	Добре	8
3	Задовільно	6
2	Незадовільно	4
Відсутність на заняттях	Незадовільно	0

Рейтинг оцінки аудиторної роботи додається до загального рейтингу модуля 1.

Оцінка поза аудиторної роботи магістра

Поза аудиторна оцінка самостійної роботи магістрів-економістів складається із оцінки рівня підготовки до лекцій і практичних занять та рівня виконання рефератів.

Рівень підготовки до лекцій і практичних занять оцінюється у аудиторній роботі.

Рівень виконання рефератів оцінюється у розмірі 20 балів рейтингу наступним чином.

Стан виконання реферату	Критерії оцінювання	Національна оцінка словесно	Рейтингова система, бали
оформлений із відповідним титульним листом	Тема розкрита повністю, наданий список літературних джерел за останні 2 роки, існують посилки у тексті на літературні джерела, виділені заголовки підрозділів, які висловлюють окрему закінчену думку, а також є план реферату.	Відмінно	18-20 балів
	Тема розкрита повністю, але є припустимі неточності або помилки смислового характеру при написанні реферату, або не наданий список літературних джерел (джерела взяті за термін, раніше 2-х останніх років), немає посилки у тексті на літературні джерела.	Добре	15-17бали
	Тема розкрита частково, не наданий список літературних джерел, немає посилки у тексті на літературні джерела, не виділені заголовки підрозділів плану, які висловлюють окрему закінчену думку, а також немає плану реферату.	Задовільно	11-14 балів
	Тема не розкрита	Незадовільно	0 балів

НАВЧАЛЬНО МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Опорні конспекти лекцій; інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни нормативні документи МОН України; ілюстративні матеріали щодо структури складових ECTS тощо.

МАТЕРІАЛИ МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

1. Про проведення педагогічного експерименту щодо запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації/Рішення колегії Міністерства освіти і науки України від 24.04. 2003. Протокол № 5/5-4.

2. Перелік необхідних умов для запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у навчальних закладах

III—IV рівнів акредитації/Додаток до Рішення колегії Міністерства освіти і науки України від 24.04.2003. Протокол № 5/5-4.

3. План заходів з підготовки до проведення педагогічного експерименту щодо запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах **III—IV** рівнів акредитації/Додаток до Рішення колегії Міністерства освіти і науки України від 24.04.2003. Протокол № 5/5-4.

4. Про проведення науково-практичного семінару з питань запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу/Наказ МОН України № 740 від 06.11.2003.

5. Резолюція науково-практичного семінару «Кредитно-модульна система підготовки фахівців у контексті Болонської декларації», що відбувся 21-22 листопада 2003 року в м. Львові на базі Національного університету «Львівська політехніка».

6. Про проведення педагогічного експерименту з кредитно-модульної системи організації навчального процесу/Наказ МОН України № 48 від 23.01.2004.

7. Програма проведення педагогічного експерименту щодо запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах **III—IV** рівнів акредитації/Додаток до наказу МОН України № 48 від 23.01.2004.

8. Тимчасове положення про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців/Додаток до наказу МОН України № 48 від 23.01.2004.

9. Перелік вищих навчальних закладів, що заявили про участь в педагогічному експерименті щодо запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу/Додаток до наказу МОН України № 48 від 23.01.2004.

10. Перелік регіональних базових вищих навчальних закладів/Додаток до Наказу МОН України № 48 від 23.01.2004.

11. Склад координаційної ради для супроводу та узагальнення результатів педагогічного експерименту/Додаток до наказу МОН України № 48 від **23.01.2004.**

12. Про затвердження Програми дій щодо реалізації положень Болонської декларації в системі вищої освіти і науки України на 2004-2005 роки/Наказ МОН України № 49 від 23.01.2004.

13. Програма дій щодо реалізації положень Болонської декларації в системі вищої освіти і науки України на **2004-2005** роки/Додаток до наказу МОН України № **49** від **23.01.2004.**

14. Заходи щодо реалізації положень Болонської декларації в системі вищої освіти і науки України на **2004-2005** роки/Додаток до наказу МОН України № **49** від **23.01.2004.**

1. Рекомендації щодо впровадження кредитно-модульної системи у вищих навчальних закладах **III—IV** рівнів акредитації/Додаток до наказу МОН України № **774** від **30.12.2005**

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Вища освіта України і Болонський процес: Навчальний посібник /за редакцією В.Г.Кременя. Авторський колектив: М.Ф.Степко, Я.Я.Болюбаш - Тернопіль: Навчальна книга – Богдан,2004.- розд.2
2. Болонський процес у фактах і документах/Упорядники Степко М. Ф., Болюбаш Я. Я., Шинкарук В. Д., Грубінко В. В., Бабин І. І. — Київ — Тернопіль: Вид-во ТДПУ ім. В. Гнатюка, 2003. — 52 с. (<http://www.tspu.edu.ua/>).
3. Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу (документи і матеріали 2003 - 2004 рр.) / За ред. В. Г. Кременя, авт. кол.: Степко М.Ф., Болюбаш Я. Я., Шинкарук В. Д., Грубшко В. В., Бабин І.І. — Київ — Тернопіль: Вид-во ТДПУ, 2004. — 147 с. (www.tspu.edu.ua).
4. Ван дер Венде М.К. Болонская декларация: расширение доступности и повышение конкурентоспособности высшего образования в Европе // Высшее образование в Европе. — 2000. — Том XXV. — № 3.
5. Долженко О.В. Сорбонская и Болонская декларации: Информация к размышлению... // Вестник высшей школы: Alma mater. — 2000. — № 6.
6. Журавський В.С, Згуровський М.З. Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти. — К.: ІВЦ «Видавництво «Політехніка», 2003. — 200 с
7. Кремень В.Г. Болонский процесс: сближение, а не унификация // Зеркало недели. — № 48(473). — 13-19 декабря 2003.
8. Лукичев Г.А. Интеграция и эффективность — цели реформ в высшем образовании стран Европы // Научный вестник Московского государственного технического университета гражданской авиации. —2000. — № 26. — С. 13-18.
9. Матеріали науково-практичного семінару «Кредитно-модульна система підготовки фахівців у контексті Болонської декларації». — Львів, 21-23 листопада, 2003. — Львів: Львівська політехніка. — 111 с.
10. Реформа высшего образования в Нидерландах // Голландский институт в Санкт-Петербурге: <http://www.holinst.spb.ru/>.
11. www.accreditation-council.de/
12. www.bologna-berlin2003.de/pdf/bolognadeclaration.pdf/
13. www.bologna-bergen2005.no/
14. www.eua.de/
15. www.coe.int/
16. www.wenga.net/
17. www.europa.eu.int/comm/education/recognition/
18. www.europa.eu.int/comm/socrates/ects.html#cl/
19. www.jointquality.org/

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

- 20.Кремень В. Модернізація вищої школи України в контексті принципів Болонської декларації // Вища школа.-К., 2004.-%. -С.31-39.
- 21.Колот А.М. Реалізація засад Болонської Декларації при підготовці фахівців економічного профілю // Вища школа.-К.,-2004.-2.С.-20-33
- 22.Майкова Е.Соціологічна освіта і Болонський процес// Вища школа.-К.,-4.-С.33-39.
- 23.Серета Л. Шляхи вирішення проблеми створення сучасних способів систематизації і контролю знань// Вища школа.-К.,2005.-1.-С.41-46
- 24.Олійник А. Поняття й реальність процесу інноваційного розвитку освіти в Україні у контексті Болонських декларацій/ Анатолій Олійник// Вища освіта України. – 2007-№1 с. 42-49.
- 25.Скубашевська О. Необхідність і реалії інноваційного розвитку освіти/ Ольга Скубашевська// Вища освіта України. – 2007-№3 с. 30-37.
- 26.Ніколаєнко С. Вища освіта і наука найважливішій сфері відповідальності громадянського суспільства та основа інноваційного розвитку: Доповідь на підсумковій колегії М-ва освіти і науки, 24 березня м. Київ// освіта України.- К.,2005,-24. –С.4-8
- 27.Сердюк В.Р.Деякі підходи до оцінки ефективності інноваційних технологій професійного навчання/ В.Р. Сердюк, І.В. Заков// Вісник Вінницького політехнічного інституту. – Вінниця, 2004. – 5. – С. 111 – 115
- 28.Інноваційні технології в освіті (досвід і практика): Збірник науково - методичних праць переможців конкурсів у номінаціях міжнародних виставок навчальних закладів «Сучасна освіта в Україні». – К., 2005. – 153 с.
- 29.Нові технології навчання: Наук.-метод. зб. Вип.. 39/ Ред. В.О. Зайчук, О.Я. Савченко. – К.: НМЦВО, 2004. – 203 с.
- 30.Організація навчально-виховного процесу з досвіду роботи вищих навчальних закладів І-ІІ рівнів акредитації. В.4/ Ред.. С.Ф. Світельська, Н.В. Патока. – К.: НМЦВО, 2004 – 198 с.
- 31.Салов В.О. Основи педагогіки вищої школи: Навчальний посібник. – Дніпропетровськ: НГАУ, 2003. – 183 с.
- 32.Буга Н. Становлення наукової та інноваційної діяльності у вищих навчальних закладах/ Н.Буга, Т. Науменко// Економіст. К., 2006 – 9–с.60-62
- 33.Кремень В. Сьогодні потребує інноваційного мислення // Урядовий кур'єр. – 2006. – 192. – с. 7